Adamčo proti Slovensku, rozsudek ze dne 12. 11. 2019 – K porušení práva na spravedlivý proces nedoručením stejnopisu vyjádření státního zástupce k opravnému prostředku obviněného a k nutnosti zvláště pečlivého posouzení svědecké výpovědi osoby podílející se na trestné činnosti, která výměnou za usvědčení obviněného získala výhody ve vztahu k vlastní trestní odpovědnosti

Stěžovatel: Adamčo

Žalovaný stát: Slovensko

Číslo stížnosti: 45084/14

Datum: 12.11.2019

Článek Úmluvy: čl. 6

Rozhodovací formace: Senát

Soud: Evropský soud pro lidská práva

Hesla: soudní přezkum, spolupracující obviněný, vyjádření státního zástupce

Český právní řád: čl. 36 Listiny základních práv a svobod
§ 178a, § 251 odst. 3, § 265b, § 265h odst. 2, § 265i odst. 1 zákona č. 141/1961 Sb., trestní řád

Významnost: 2

VÝBĚR ROZHODNUTÍ EVROPSKÉHO SOUDU PRO LIDSKÁ PRÁVA PRO JUSTIČNÍ PRAXI Č. 3/2020
Adamčo proti Slovensku, rozsudek ze dne 12. 11. 2019

K porušení práva na spravedlivý proces nedoručením stejnopisu vyjádření státního zástupce k opravnému prostředku obviněného a k nutnosti zvláště pečlivého posouzení svědecké výpovědi osoby podílející se na trestné činnosti, která výměnou za usvědčení obviněného získala výhody ve vztahu k vlastní trestní odpovědnosti

Autorský komentář:

Z hlediska významu pro českou aplikační praxi jsou v tomto rozhodnutí ESLP inspirativní zejména dva právní závěry vztahující se k právu obviněného na spravedlivý proces ve smyslu čl. 6 Úmluvy.

Předně se Soud zabýval otázkou, zda je porušením práva obviněného na spravedlivý soudní proces, pokud jemu ani jeho obhájci nebyl doručen stejnopis vyjádření státního zástupce k jím podanému opravnému prostředku (odvolání, dovolání) a uvedené vyjádření v den rozhodování soudu ani nebylo založeno ve spise, takže obviněný neměl možnost se s ním seznámit. Přitom státní zástupce ve svém vyjádření též reagoval na námitky obviněného vztahující se k otázce viny, kterým nadřízené soudy nepřisvědčily. Podle názoru ESLP, v předložené věci nedoručením stejnopisu vyjádření státního zástupce k odvolání obviněného a nemožností obviněného seznámit se před rozhodnutím odvolacího soudu s jeho obsahem, došlo v řízení před soudy prvního a druhého stupně k porušení práva obviněného na spravedlivý proces, zvláště když podanému odvolání nebylo zcela vyhověno.

K obdobnému pochybení došlo i v řízení o dovolání, když stejnopis vyjádření státního zástupce k dovolání nebyl doručen obviněnému a jeho dovolání bylo poté dovolacím soudem odmítnuto s tím, že bylo podáno z jiných než zákonných dovolacích důvodů. Dovolací soud přitom zjistil, že dovolání obviněného bylo přípustné, ale nebyl dán žádný z dovolacích důvodů. ESLP v této souvislosti poukázal na příslušnou úpravu slovenského trestního řádu a z ní dovodil, že tento důvod odmítnutí dovolání má jinou povahu než další případy odmítnutí dovolání, které mají výlučně formální charakter a nevedou k meritornímu přezkumu podaného dovolání. K tomu srovnej vnitrostátní úpravu obsaženou v § 265b odst. 1 a v § 265i odst. 1 písm. b) tr. ř. ESLP dovodil, že v takovém případě opomenutím zaslání stejnopisu vyjádření státního zástupce obviněnému rovněž došlo k porušení jeho práva na spravedlivý proces. V důsledku toho pak ESLP uzavřel, že s ohledem na tato pochybení celkově trestní proces neodpovídal požadavkům vyplývajícím z práva obviněného podle čl. 6 Úmluvy.

Vnitrostátní úprava ve vztahu k odvolacímu řízení výslovně stanoví pouze povinnost soudu (předsedy senátu soudu prvního stupně), po uplynutí odvolacích lhůt všem oprávněným osobám (popřípadě po odstranění vad podaného odvolání) doručit stejnopis odvolání ostatním stranám. Přitom soud prvního stupně aniž vyčkává na jejich vyjádření, předloží spisy odvolacímu soudu k rozhodnutí (§ 251 odst. 3 tr. ř.). Obdobný postup se uplatní i v dovolacím řízení (§ 265h odst. 2 tr. ř.), kdy ze zákonné úpravy rovněž nevyplývá povinnost doručit stejnopis písemného vyjádření k dovolání dotčeným stranám. Takový postup, byť jinak zákonný, však může kolidovat s právem obviněného na spravedlivý proces podle čl. 6 Úmluvy, a to v situaci, kdy obviněný neměl vůbec možnost seznámit se s obsahem vyjádření státního zástupce k opravnému prostředku, reagovat na jeho argumentaci atd. Ostatně rozhodovací praxe Nejvyššího soudu v souladu i s právními závěry rozhodnutí ESLP důsledně dbá na poskytnutí možnosti obviněnému seznámit se s vyjádřením státního zástupce k jeho dovolání doručením stejnopisu takového vyjádření.

Dále se Soud zabýval postupem slovenských soudů při hodnocení výpovědi svědka, který se na trestné činnosti obviněného (zločin vraždy) sám podílel, zřejmě jako spolupachatel. Usvědčující výpověď, jež byla přinejmenším rozhodujícím důkazem proti obviněnému, poskytl jako svědek poté, co bylo na základě dohody se státním zastupitelstvím již v přípravném řízení zastaveno jeho trestní stíhání, a to nejen pro podíl na zločinu vraždy, pro kterou byl v posuzované věci stíhán obviněný, ale i pro další zločin vraždy. Soud zdůraznil, že „… použití výpovědí, které svědci poskytli výměnou za jejich beztrestnost nebo jiné výhody, může zpochybnit spravedlivost řízení proti obviněnému a může vyvolat závažné otázky v tom ohledu, že takové výpovědi jsou již ze samotné jejich podstaty manipulovatelné a mohou být poskytnuty výlučně s cílem získat výhody za ně nabízené anebo s cílem osobní pomsty“.

Proto v posuzované věci bylo nutné věnovat zvýšenou pozornost skutečnosti, že rozhodující usvědčující důkaz pochází od svědka, který se sám podílel na spáchání trestného činu přisouzeného

obviněnému, a navíc na základě dohody se státním zastupitelstvím dosáhl výhody spočívající v beztrestnosti za další zločin vraždy. Takto poskytnuté výhody vyžadují vyšší intenzitu přezkumu použitelnosti poskytnutého svědectví, což se nestalo, a proto použití tohoto důkazu nebylo doprovázeno přiměřenými zárukami, kterými by byla zaručena celková spravedlnost trestního procesu.

Zásadně se tedy připouští důkazní využití svědectví takové osoby, ovšem je nutno velice obezřetně na něj nahlížet, včetně poměřování s výhodami, které jí byly v souvislosti s tímto svědectvím poskytnuty. Ve vnitrostátním právu je s účinností od 1.1.2010 zakotven v § 178a tr. ř. institut spolupracujícího obviněného. V podstatě jde o obviněného, který se jednak dozná k vlastní již stíhané trestné činnosti, jednak svou výpovědí přispěje k objasnění zločinu spáchaného členy organizované skupiny, ve spojení s organizovanou skupinou nebo ve prospěch organizované zločinecké skupiny. Pokud se soud ztotožní s označením obžalované osoby jako spolupracujícího obviněného, pak k této skutečnosti přihlédne při stanovení druhu trestu a jeho výměry (§ 39 odst. 1 tr. zákoníku). Konkrétně trestní zákoník nabízí takovému obviněnému existenci polehčující okolnosti ve smyslu § 41 písm. m) tr. zákoníku. Dále soud při splnění podmínek stanovených v § 178a odst. 1, 2 tr. zákoníku u spolupracujícího obviněného upustí od potrestání (§ 46 odst. 2 tr. zákoníku), popřípadě u něj sníží trest odnětí svobody pod dolní hranici trestní sazby podle § 58 odst. 4 tr. zákoníku. Při hodnocení jeho výpovědi však nelze pomíjet výše uvedené závěry vyplývající z předloženého rozhodnutí ESLP.

SKUTKOVÝ STAV

V roce 2001 byl stěžovatel obviněn a následně obžalován z trestného činu vraždy (osoby K.) ve spolupachatelství podle § 9 odst. 2 k § 219 odst. 1 slovenského trestního zákona na základě podezření, že přivezl střelce k oběti, která byla zavražděna po dohodě organizované skupiny, a poté střelce odvezl.

Stěžovatel byl rozsudky ze dne 14.11.2003 a 21.6.2005 obžaloby zproštěn, avšak tyto rozsudky byly po odvoláních státního zástupce zrušeny. Svědek M. byl v průběhu řízení pětkrát slyšen, přičemž popíral, že by měl s projednávanou věcí cokoli společného nebo o ní něco věděl.

Při projednání věci soudem prvního stupně dne 19.3.2007 však svědek M. přiznal, že byl řidičem při vraždě osoby K. a stěžovatele označil za střelce.

Dne 20.3.2007 státní zastupitelství změnilo právní kvalifikaci skutku, ze kterého byl stěžovatel obžalovaný. Skutek byl překvalifikován na trestný čin vraždy s přitěžujícími okolnostmi.

Dne 28.6.2007 krajský soud uznal stěžovatele vinným z vraždy ve smyslu § 219 odst. 2 písm. h) slovenského trestního zákona (vražda svědka) s odůvodněním, že vražda byla motivovaná odplatou za svědectví, které oběť podala v jiné trestní věci týkající se organizovaného zločinu. Krajský soud dospěl k závěru, že byly naplněny podmínky pro uložení výjimečného trestu nad rámec běžné trestní sazby, a proto odsoudil stěžovatele k trestu odnětí svobody v trvání 24 let.

Ve veřejném zasedání konaném dne 11.11.2008 odvolací soud rozhodl o odvolání stěžovatele i státního zástupce tak, že potvrdil vinu stěžovatele, nicméně snížil trest odnětí svobody na 15 let, přičemž konstatoval, že na základě dostupných důkazů není možné uložit výjimečný trest nad hranicí běžné trestní sazby, a proto byl uložen trest na horní hranici trestní sazby. Námitku stěžovatele, že jeho odsouzení bylo založeno zejména na důkazu svědeckou výpovědí M. a že tento důkaz byl nevěrohodný, odvolací soud zamítl jako nedůvodnou, přičemž poznamenal, že M. změnou své předchozí výpovědi v daném trestním řízení kromě stěžovatele usvědčil i sám sebe, čímž nezískal žádnou výhodu. Současně odvolací soud uvedl, že trestní stíhání M. za vraždu K. bylo jen dočasně odloženo. Svědecká výpověď poskytnutá osobou M. byla navíc podporována jinými usvědčujícími

důkazy.

Dne 14. června 2011 Nejvyšší soud odmítl stěžovatelovo dovolání. Ačkoliv se jednalo o dovolání přípustné, nebyl doložen žádný z důvodů dovolání, na které se stěžovatel odvolával. Na základě toho dovolací soud dovolání odmítl bez přezkoumání věci, jelikož bylo zřejmé, že nejsou splněny žádné zákonem stanovené důvody dovolání. Dovolací soud konstatoval, že stěžovatelovy námitky týkající se složení senátů, které projednávaly jeho věc, jsou nepřípustné, protože je stěžovatel mohl uplatnit již před soudy nižších stupňů, což však neučinil. Přesto uvedl, že na soudech obou stupňů věc projednávaly senáty složené v souladu se zákonem a s příslušným rozvrhem práce. Kromě toho dovolací soud poznamenal, že v souladu s procesními pravidly bylo požádáno státní zastupitelství o vyjádření k dovolání stěžovatele a jako neopodstatněnou zamítl stěžovatelovu námitku, že stejnopis tohoto vyjádření mu nebyl doručen s odůvodněním, že stěžovatel, jakož i jeho obhájci, mohli kdykoliv nahlédnout do spisu a obeznámit se se všemi skutečnostmi podstatnými pro rozhodnutí ve věci. Dovolací soud se nevyjádřil k argumentu stěžovatele týkajícího se svědka M., uzavřel však, že soudy nižších stupňů správně zjistily a náležitě posoudily veškeré relevantní skutečnosti a dostatečně vyvrátily obhajobu stěžovatele.

Dne 23.1.2014 Ústavní soud odmítl stěžovatelovu stížnost. V relevantní části rozhodnutí rozsáhle citoval z napadených rozhodnutí a konstatoval, že nezjistil žádnou ústavně relevantní nezákonnost, svévolnost nebo nesprávnost. Zejména uvedl, že námitky týkající se senátů projednávajících věc stěžovatele spadají ve všeobecnosti do pravomoci obecných soudů. Stěžovatelova námitka uplatněná před Ústavním soudem se týkala zejména složení senátu soudu prvního stupně. V této souvislosti Ústavní soud uvedl, že podle odůvodnění dovolacího soudu stěžovatel tím, že tyto námitky nevznesl před soudy nižších stupňů, zabránil dovolacímu soudu v jejich přezkumu. Ústavní soud proto rovněž není oprávněn se jimi zabývat. Pokud jde o vyjádření státního zastupitelství k odvolání stěžovatele, Ústavní soud uvedl, že odvolání stěžovatele i odvolání státního zástupce byly přezkoumány odvolacím soudem ve veřejném zasedání, v jehož průběhu stěžovatel i jeho oba obhájci rozsáhle využili možnost předložit veškeré argumenty a námitky, které shledali za vhodné. Ve vztahu k vyjádření státního zastupitelství k dovolání stěžovatele Ústavní soud zjistil, že toto neobsahovalo žádné nové významné skutkové nebo právní skutečnosti ve vztahu k těm, které již byly stěžovateli známé a o kterých mohl předpokládat, že se o ně bude státní zástupce opírat. Na základě toho Ústavní soud dospěl k závěru, že s ohledem na obsah vyjádření nemohlo jeho nedoručení stěžovateli způsobit žádnou újmu na jeho právech. Stejně jako dovolací soud, ani Ústavní soud se nevyjádřil k argumentu stěžovatele ohledně důvěryhodnosti svědecké výpovědi poskytnuté osobou M.

Před změnou své výpovědi v trestním řízení proti stěžovateli byl M. dne 27.10.2005 obviněn z vraždy jiné oběti (osoby O.) a v souvislosti s tímto obviněním byl vzat do vazby. V blíže neurčený den bylo vyšetřování ukončeno a 30.3.2006 byl propuštěn z vazby na svobodu.

Na základě rozhodnutí ze dne 30.6.2009 bylo proti M. zahájeno trestní stíhání pro podezření z křivé výpovědi v souvislosti s tím, že poskytl vzájemně si odporující výpovědi o účasti stěžovatele na vraždě K. Rozhodnutím ze dne 17.9.2009 však státní zástupce zrušil usnesení o zahájení trestního stíhání, protože ho považoval za nezákonné.

Na podkladě doznání, které učinil v průběhu trestního řízení proti stěžovateli, byl M. taktéž podezřelý z vraždy K. jako stěžovatelův komplic. Dne 15.2.2006 státní zástupce souhlasil s dočasným odložením sdělení obvinění proti M. Obvinění bylo vzneseno dne 16.12.2009, avšak 10.5.2010 státní zástupce zastavil trestní stíhání z důvodu, že M. se významnou mírou podílel na objasnění zločinu spáchaného organizovanou skupinou, na zjištění a usvědčení pachatelů, a tak jak předpokládá § 215 odst. 3 slovenského trestního řádu, zájem společnosti na objasnění takovéhoto zločinu převyšuje zájem nad trestním stíháním M.

PRÁVNÍ POSOUZENÍ

I. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 6 ÚMLUVY

29. Stěžovatel namítal,

(i) že v důsledku změn ve složení senátů nalézacího i odvolacího soudu mu bylo odepřeno právo na projednání věci soudem zřízeným na základě zákona;

(ii) že mu nebylo doručeno vyjádření státního zastupitelství ze dne 15.8.2008 k jeho odvolání, jakož ani vyjádření státního zastupitelství ze dne 11.3.2010 k jeho dovolání, čímž byl zbaven možnosti odpovědět na tato podání v rámci své obhajoby;

(iii) že jeho odsouzení se ve značné míře zakládalo na svědecké výpovědi poskytnuté M., který měl zjevný motiv svědčit v souladu s dohodou se státním zastupitelstvím namísto toho, aby vypověděl pravdivě.

Stěžovatel se odvolával na čl. 6 odst. 1, odst. 3 písmena b) Úmluvy, jehož relevantní část zní takto:

„1. Každý má právo na to, aby jeho záležitost byla … projednána nezávislým a nestranným soudem zřízeným zákonem, který rozhodne o oprávněnosti jakéhokoli trestního obvinění proti němu.

…

Každý, kdo je obviněn z trestného činu, má tato minimální práva:

…

b) mít přiměřený čas a možnosti k přípravě své obhajoby;

…“

A. Přijatelnost

1. Soud zřízený podle zákona

30. Stěžovatel tvrdil, že před soudem I. stupně, jakož i před odvolacím soudem, mu bylo odepřeno právo na projednání věci soudem zřízeným dle zákona.

31. Vláda namítala, že tato část stížnosti je nepřijatelná z důvodu nevyčerpání vnitrostátních opravných prostředků. V tomto ohledu zdůraznila, že jak zjistil dovolací soud, tak i Ústavní soud, stěžovatel nevznesl žádnou výhradu proti složení senátu prvostupňového soudu ani před tímto soudem, ani v odvolání.

32. Stěžovatel s tím nesouhlasil, zopakoval svoji stížnost a především uvedl, že vytýkal složení senátu soudu prvního stupně na veřejném zasedání před odvolacím soudem dne 11.11.2008, avšak odvolací soud tuto skutečnost nezaznamenal do protokolu z veřejného zasedání.

33. Soud uvádí, že v tomto směru má stížnost dvě části, první se vztahuje k soudu prvního stupně, druhá se týká soudu odvolacího. Ve vztahu k oběma nebylo mezi stranami sporné, že pro splnění podmínek vyčerpání vnitrostátních opravných prostředků v souvislosti s námitkou týkající se nedostatku projednání věci soudem zřízeným na základě zákona musí stěžovatel platným způsobem předložit tuto stížnost před Ústavním soudem (viz například L. G. R. a A. P. R proti Slovensku, č. 1349/12, rozhodnutí ze dne 13.5.2014, § 51).

34. Pokud jde o část stížnosti týkající se senátu soudu prvního stupně, v projednávaném případě mezi stranami dále nebylo sporné, že stěžovatel v této souvislosti nevznesl žádnou námitku v průběhu řízení před tímto soudem. V protokole o veřejném zasedání odvolacího soudu není žádná zmínka o jakékoliv námitce týkající se složení senátu a neexistuje náznak, že by stěžovatel na vnitrostátní úrovni vznesl jakoukoliv námitku v souvislosti s tímto protokolem. Proto nemůže být akceptováno, že stěžovatel vznesl tuto námitku na vnitrostátní úrovni v souladu s požadavky stanovenými vnitrostátním právem (viz Akdivar a další proti Turecku, č. 21893/93, rozsudek ze dne 16.9.1996, § 66).

35. Co se týče zbývající části stížnosti, která se týká složení senátu odvolacího soudu, Soud uvádí, že stěžovatel ve své ústavní stížnosti žádnou takovouto námitku neuplatnil.

36. Proto musí být námitka, že stěžovatel nebyl souzen soudy zřízenými na podkladě zákona, zamítnuta podle čl. 35 odst. 1, 4 Úmluvy pro nevyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy.

2. Další námitky

37. Soud uvádí, že zbylé námitky, které se týkají spravedlivého trestního řízení proti stěžovateli, nejsou zjevně nepodložené ve smyslu čl. 35 odstavec 3 písmena a) Úmluvy. Dále konstatuje, že nejsou nepřijatelné ani ze žádných jiných důvodů, proto musí být prohlášeny za přijatelné.

B. K věci samé

1. Nedoručení vyjádření státního zástupce

38. Stěžovatel namítal, že řízení nebylo kontradiktorní, protože mu nebylo doručeno vyjádření státního zástupce ze dne 15.8.2008 k jeho odvolání a ze dne 11.3.2010 k jeho dovolání, čímž mu byla upřena možnost reagovat na tato vyjádření.

39. Vláda k této námitce oponovala tvrzením, že stejnopis odvolání státního zástupce proti odsuzujícímu rozsudku soudu prvního stupně byl stěžovateli doručen a taktéž byl státnímu zástupci doručen stejnopis stěžovatelova odvolání. Současně poukázala na to, že dne 7.11.2008 stěžovatel nahlížel do spisu, tudíž při této příležitosti měl možnost obeznámit se s celým obsahem spisu. Kromě toho vláda zdůraznila, že stěžovatel ve veřejném zasedání přímo i prostřednictvím svých obhájců rozsáhle uplatnil své právo přednést veškeré argumenty na podporu svého odvolání. Neexistoval proto žádný náznak jakýchkoliv vážných omezení práv stěžovatele uvést nebo předložit cokoliv, co považoval za relevantní pro rozhodnutí v jeho věci. Konečně vláda argumentovala, že posuzovaný případ se liší od případu Zahirović proti Chorvatsku (č. 58590/11, rozsudek ze dne 25.4.2013), ve kterém bylo zjištěno porušení čl. 6 Úmluvy v podobném kontextu, a sice že na rozdíl od uvedeného případu v posuzovaném případě státní zástupce absolutně neuspěl se svým odvoláním a odvolací soud ve skutečnosti změnil rozsudek soudu I. stupně a rozhodl ve prospěch stěžovatele.

40. Pokud jde o vyjádření státního zástupce ke stěžovatelovu dovolání, vláda zdůraznila, že stěžovatelovo dovolání bylo odmítnuto, protože nebyl zjištěn žádný z uplatněných dovolacích důvodů. Posouzení stěžovatelova dovolání se tedy omezilo na otázku souladu se zákonnými dovolacími důvody. Šlo o formální posouzení v rozsahu striktně vymezeném zákonem. Podle názoru vlády toto posouzení neumožňovalo skutečnou právní diskusi a jeho výsledek nemohl stěžovatel žádným svým dalším vyjádřením ovlivnit. Vláda argumentovala, že posledně uvedený argument kromě jiného odlišoval posuzovaný případ od případu Zahirović (citovaný výše).

41. Ve své odpovědi stěžovatel znovu zopakoval, že vyjádření státního zástupce k jeho odvolání netradičně nebylo založené ve spise, a že proto nemohl mít ani neměl možnost se s ním seznámit při

nahlédnutí do spisu dne 7.11.2008. Domnívá se, že vyjádření obsahovalo rozsáhlou právní a skutkovou argumentaci k jeho případu a že z tohoto důvodu se jeho případ podobal případu Lonić proti Chorvatsku (č. 8067/12, rozsudek ze dne 4.12.2014), ve kterém bylo v podobném kontextu zjištěno porušení čl. 6 Úmluvy.

42. K argumentu vlády ohledně vyjádření státního zástupce k jeho dovolání stěžovatel uvedl, že, jak uznal samotný dovolací soud, jeho dovolání bylo přípustné. Fakt, že nebyl zjištěn žádný z dovolacích důvodů, o které se opíral, neznamená, že analýza důvodů ze strany dovolacího soudu se omezovala na formální aspekty. Naopak, tato analýza zahrnovala posouzení podstatných záležitostí týkajících se merita jeho případu. Kromě toho se státní zástupce v tomto nedoručeném vyjádření vyjádřil k odvolání stěžovatele. Stěžovatel byl toho názoru, že situace byla o to závažnější, že v doplnění svého dovolání přímo uvedl, že pokud bylo nějaké vyjádření k jeho dovolání podáno, jeho stejnopis mu nebyl doručený.

43. V další odpovědi vláda poukázala na to, že dovolací soud v rozhodnutí odkázal na § 382 písm. c) trestního řádu a že ve smyslu tohoto ustanovení bylo odmítnuto stěžovatelovo dovolání „bez přezkoumání merita věci“, což dle vyjádření znamenalo, že přezkoumání stěžovatelova dovolání ze strany dovolacího soudu se omezilo na formální aspekty striktně vymezené zákonem.

44. Soud poznamenává, že námitka stěžovatele k nedostatku kontradiktornosti řízení se týká dvou stadií řízení, a to řízení o jeho odvolání a řízení o jeho dovolání. Společným činitelem těchto dvou částí jeho stížnosti je skutečnost, která mezi stranami nebyla sporná, že vyjádření státního zástupce ke stěžovatelovu odvolání a dovolání mu nebyla doručena.

45. K tomu Soud uvádí, že ve vyjádření ze dne 15.8.2008 se státní zástupce vyjádřil ke stěžovatelovu odvolání tím způsobem, že komentoval různé právní a důkazní aspekty případu a ve vyjádření ze dne 11.3.2011 se v krátkosti zabýval všemi důvody stěžovatelova dovolání. Obě vyjádření proto nepochybně představovala odůvodněná stanoviska k meritu stěžovatelovy věci, jejichž cílem bylo zjevně ovlivnit rozhodnutí odvolacího i dovolacího soudu (viz Zahirović, citováno výše, § 48). Kromě toho ve druhém ze zmíněných vyjádření státního zástupce odkázal na první z nich, na základě čehož lze považovat druhé z vyjádření jako zčásti doplnění prvního vyjádření.

46. Stěžovatel měl zjevný zájem na tom, aby dostal kopie těchto vyjádření a Soud nezjistil žádné zvláštní okolnosti, kvůli kterým by předmětná vyjádření neměla být stěžovateli doručena (viz Trančíková proti Slovensku, č. 17127/12, rozsudek ze dne 13.1.2015, § 46). Ve vztahu k argumentům vlády Soud dospěl k následujícím závěrům.

47. Vláda na jedné straně tvrdila, že stěžovatel měl možnost seznámit se s vyjádřením ze dne 15.8.2008 při nahlížení do spisu dne 7.11.2008, na druhé straně nepředložila nic, čímž by vyvrátila podložené tvrzení stěžovatele, podle kterého ten den uvedené vyjádření nebylo založeno ve spise. Kromě toho se k tomuto argumentu uplatněnému v jeho dovolání stěžovatel nedočkal žádné přesvědčivé odpovědi, respektive reakce. Námitku vlády proto není možné akceptovat.

48. Zároveň Soud dospěl k závěru, že není relevantní, zda stěžovatel měl neomezenou možnost předložit argumenty ve své věci v odvolacím řízení (viz shrnutí uplatnitelných principů například v rozsudku Zahirović, cit. výše, § 42 a 43).

49. Soud rovněž považuje za bezpředmětné, že odvolání státního zástupce nebylo úspěšné a že odvolací soud nakonec snížil stěžovateli trest. Důležité je, že odvolání stěžovatele bylo úspěšné, i když pouze částečně, a že předmětné vyjádření obsahovalo připomínky k té části stěžovatelova odvolání, ve které stěžovatel nebyl neúspěšný (otázka viny).

50. Pokud jde o argument vlády v souvislosti s vyjádřením ze dne 11.3.2010, Soud v první řadě uvádí, že vláda nepopírala aplikovatelnost čl. 6 Úmluvy na toto dovolací řízení ratione materiae, nýbrž se zaměřila na argumentaci, že stížnost je neopodstatněná. Ani jinak nebyly zjištěny žádné pochybnosti o uplatnitelnosti tohoto ustanovení (viz, mutatis mutandis, Hansen proti Norsku, č. 15319/09, rozsudek ze dne 2.10.2014, § 55 a 56; v kontrastu s Valchev a další proti Bulharsku, č. 47450/11, rozhodnutí ze dne 21.1.2014).

51. Především Soud uvádí, že dovolací soud zjistil, že dovolání stěžovatele bylo přípustné, ale nebyl dán žádný z dovolacích důvodů. Tuto situaci upravovalo ustanovení § 382 písm. c) slovenského trestního řádu, které je potřebné odlišit od situací upravených jinými písmeny tohoto paragrafu. Ustanovení § 382 písm. c) trestního řádu se zejména týká důvodů dovolání, které upravuje § 371 trestního řádu, přičemž v případě zjištění jejich důvodné existence toto přímo vede ke zrušení napadeného rozhodnutí podle § 386 trestního řádu. Na rozdíl od toho mají ostatní situace předpokládané ustanovením § 382 trestního řádu formální charakter a nevedou k meritornímu přezkumu předmětného dovolání. Soud se proto nemůže ztotožnit s argumentem vlády, že právní diskuse o stěžovatelově dovolání před dovolacím soudem byla v zásadní míře omezena.

52. Z toho vyplývá, že opomenutím zaslání stejnopisu vyjádření ze dne 15.8.2008 a ze dne 11.3.2010 stěžovateli došlo k porušení jeho práva na spravedlivý proces.

2. Svědek M.

53. Stěžovatel argumentoval, že trestní řízení proti němu bylo nespravedlivé, protože jeho odsouzení se ve značné míře zakládalo na svědecké výpovědi poskytnuté M., který v průběhu řízení změnil výpověď s cílem získat výhodu z dohody se státním zastupitelstvím.

54. Vláda oponovala, že použití výpovědi svědka výměnou za jeho beztrestnost anebo jiné výhody samo o sobě nepostačuje na to, aby řízení bylo prohlášeno za nespravedlivé. V této souvislosti se odvolávala na rozhodnutí Soudu například Lorsé proti Nizozemí, č. 44484/98, ze dne 27.10.2004. Vláda připustila, že M. původně vypověděl jinak a změnil svoji verzi poté, co byl obviněn z vraždy O. v jiném řízení. Vnitrostátní soudy si však toto dobře uvědomovaly, a proto řádně přezkoumaly důkaz, který podal, a posoudily ho ve spojení s jinými dostupnými důkazy. Vláda zdůraznila, že důkaz poskytnutý M. byl jen jedním ze souboru důkazů proti stěžovateli, přičemž důkazy předložené stěžovatelem na jeho obhajobu byly náležitě přezkoumány a na vnitrostátní úrovni byly odmítnuty. Kromě toho v době, kdy M. změnil svoji výpověď a začal usvědčovat stěžovatele, bylo jeho trestní stíhání v jiném případě jen přerušené a M. nemohl mít žádnou jistotu získání beztrestnosti. Naopak změnou své výpovědi usvědčil i sám sebe, za což nezískal žádnou výhodu, a proto nemohl mít nekalý motiv k tomu, aby svědčil v neprospěch stěžovatele. V každém případě vláda připomněla, že není úlohou Soudu, aby se zabýval skutkovými nebo právními omyly, kterých se údajně dopustil vnitrostátní soud, pokud tyto nezpůsobily porušení práv a svobod chráněných Úmluvou.

55. Stěžovatel v odpovědi zdůraznil, že byl prvostupňovým soudem dvakrát osvobozen předtím, než M. změnil svou výpověď, po které pak došlo k jeho odsouzení, přičemž důkaz poskytnutý M. byl klíčový v souhrnu důkazů proti němu, když všechny ostatní důkazy byly nepřímé a jen z doslechu. Domnívá se, že změna výpovědi ze strany M. byla důsledkem tlaku, který byl na něj vyvinut tím, že byl obviněný z vraždy O. a že byl v souvislosti s tímto obviněním vzat do vazby. Zopakoval, že trestní stíhání proti M. bylo nakonec zastaveno a M. byl zároveň propuštěn z vazby na svobodu. Stejně jako na vnitrostátní úrovni stěžovatel namítal, že ve výpovědi M. byly skutkové rozpory, přičemž jeho výpověď byla i v rozporu s dalšími důkazy. Z jeho pohledu vnitrostátní soudy tyto rozpory náležitě nepřezkoumaly a neposoudily. Stěžovatel dále zdůraznil, že trestní stíhání M. bylo nakonec zastaveno a od obvinění, které pozůstávalo ze dvou obvinění z vraždy a jednoho obvinění z křivé výpovědi, bylo upuštěno.

56. Soud shrnul uplatnitelné všeobecné principy v rozsudku Habran a Dalem proti Belgii, č. 43000/11 a 19380/11, rozsudek ze dne 17.1.2017, § 94- 6) takto:

– Primárním cílem Soudu podle čl. 6 odst. 1 Úmluvy je posoudit celkovou spravedlnost trestního řízení.

– Jeho úlohou podle čl. 19 Úmluvy je zajistit dodržování závazků, které na sebe převzaly smluvní státy Úmluvy. Není proto úlohou Soudu, aby v zásadě určoval, zda určitý druh důkazů akceptovaných vnitrostátními soudy pro účely uznání viny, má být přípustný. Článek 6 Úmluvy zaručuje právo na spravedlivé řízení, avšak nestanovuje žádná pravidla přípustnosti důkazu jako taková, protože to je předmětem regulace ze strany vnitrostátního práva.

– Soud při svém hodnocení posoudí řízení jako celek, současně vezme v úvahu práva obhajoby, ale i zájmy veřejnosti a obětí na tom, aby byl trestný čin náležitě vyšetřený, a v případě potřeby i práva svědků.

57. V posuzovaném případě stěžovatel namítá, že jeho odsouzení se v podstatné míře zakládalo na důkazu poskytnutém svědkem M., který byl podle stěžovatelova názoru státním zástupcem falešně motivován, aby svědčil proti stěžovateli výměnou za jeho beztrestnost.

58. Soud v první řadě poukazuje na argument vlády, že důkaz poskytnutý M. byl jen jedním ze souborů důkazů usvědčujících stěžovatele, avšak nebylo sporné, že ostatní důkazy byly nepřímé, že tvořily součást celku pouze při jejich posouzení s přímým důkazem poskytnutým M. a že v trestním řízení došlo k rozhodujícímu zvratu, když M. změnil svou výpověď a začal usvědčovat stěžovatele. Soud na základě toho dospěl k závěru, že důkaz poskytnutý M. byl, ne-li jako jediný, tak přinejmenším rozhodující důkaz proti stěžovateli.

59. Soud znovu opakuje, že použití výpovědí, které svědci poskytli výměnou za jejich beztrestnost nebo jiné výhody, může zpochybnit spravedlivost řízení proti obviněnému a může vyvolat závažné otázky v tom ohledu, že takové výpovědi jsou již ze samotné jejich podstaty manipulovatelné a mohou být poskytnuty výlučně s cílem získat výhody za ně nabízené anebo s cílem osobní pomsty. Riziko, že osoba může být obviněna a odsouzena na základě neověřených tvrzení, která můžou být učiněna ze zištných důvodů, nesmí být podceňováno (viz Habran a Dalem, cit. výše, § 100).

60. V důsledku toho Soud na základě skutkových okolností projednávaného případu považuje za přiměřené pokračovat v analýze tím, že zjistí, jak byla na vnitrostátní úrovni přezkoumána stěžovatelova námitka, a následně posoudí, zda je možno konstatovat, že vnitrostátní orgány podrobily věc přezkumu v adekvátním rozsahu.

61. Soud přitom bere na vědomí sled událostí v průběhu trestního řízení proti stěžovateli a před jeho odsouzením:

(i) M. byl obviněn z vraždy O. a v návaznosti na toto obvinění vzat do vazby. Po změně jeho výpovědi směrem k usvědčování stěžovatele byl z vazby propuštěn a trestní stíhání ve vztahu k tomuto obvinění bylo zastaveno.

(ii) Vznesení obvinění proti M. za to, že byl stěžovatelovým spolupachatelem při vraždě K., bylo dočasně odloženo. Až po stěžovatelovo odsouzení, i když předtím, než bylo rozhodnuto o jeho dovolání, byl(-o)

a) M. trestně stíhán za křivou výpověď,

b) rozhodnutí o zahájení tohoto trestního stíhání zrušeno,

c) M. formálně obviněn z vraždy K. a

d) trestní stíhání za tuto vraždu pravomocně zastaveno.

62. V důsledku toho v době stěžovatelova odsouzení a odvolání spočívaly výhody, které M. údajně získal výměnou za usvědčení stěžovatele v zastavení trestního stíhání pro vraždu O. a jeho propuštění z vazby na svobodu, jakož i v dočasném odložení zahájení jeho trestního stíhání z vraždy K.

63. Soud uvádí, že stěžovatelovy argumenty, kterými napadl důvěryhodnost M. jako svědka před vnitrostátními soudy, byly přezkoumány jen odvolacím soudem, a v této souvislosti stěžovatel nedostal žádnou specifickou odpověď od dovolacího soudu a Ústavního soudu.

64. Odvolací soud konstatoval, že změnou své předchozí výpovědi v trestním řízení proti stěžovateli M. kromě stěžovatele usvědčil i sám sebe a že nezískal žádnou výhodu, protože jeho trestní stíhání za vraždu K. bylo jen dočasně odloženo. Kromě toho odvolací soud shledal, že důkaz poskytnutý M. byl potvrzován i jinými usvědčujícími důkazy.

65. V této souvislosti Soud především uvádí, že se zdá, že přezkum odvolacího soudu se omezil pouze k výhodě, kterou mohl M. získat ve vztahu k trestnímu řízení ve věci vraždy K., avšak vůbec se nezabýval výhodou, kterou mohl dostat ve spojení s jeho trestním stíháním ve věci vraždy O. K tomuto trestnímu stíhání nebyly Soudu poskytnuty žádné podrobnosti, avšak nezpochybnitelným skutkovým tvrzením zůstává, že poté, co M. změnil svoji výpověď, bylo trestní stíhání ve věci vraždy O. zastaveno a on byl propuštěn z vazby na svobodu. Žádný z vnitrostátních soudů projednávajících věc stěžovatele k této skutečnosti neučinil jakékoliv stanovisko.

66. Za těchto okolností není možno konstatovat, že vnitrostátní soudy přezkoumaly stěžovatelův argument s odkazem na jeho celkový skutkový základ.

67. Kromě toho je Soud názoru, že závěr vnitrostátních soudů, že M. nezískal žádnou výhodu, je v rozporu s následným vývojem v podobě zrušení rozhodnutí o zahájení trestního stíhání, podle kterého měl spáchat trestný čin křivé výpovědi, a zastavení jeho trestního stíhání pro vraždu K., k čemuž došlo výlučně výměnou za jeho svědectví. Jak bylo uvedeno výše, je pravdou, že výsledek tohoto vývoje nastal až po trestním řízení proti stěžovateli, avšak již v průběhu tohoto trestního řízení bylo trestní stíhání M. za vraždu K. dočasně odloženo. Byl to předběžný krok směrem k ukončení tohoto trestního stíhání. Soud navíc uvádí, že výhody, které M. získal, mu byly poskytnuty v rámci pravomoci státního zastupitelství, a státní zastupitelství je na Slovensku organizováno jako jednotná hierarchie. To předpokládá určitý stupeň koordinace, který je v posuzovaném případě dále naznačován určitým personálním spojením účasti státního zástupce Š. v různých řízeních. Jelikož vláda neprokázala opak, Soud konstatuje, že předběžnou výhodu, kterou M. dostal v době trestního řízení proti stěžovateli, nemožno oddělit od celkové výhody, kterou získal v souvislosti se svým vlastním trestním stíháním za vraždu K. výměnou za jeho svědectví, kterým usvědčil stěžovatele.

68. Zároveň Soud uvádí, že také nebylo tvrzeno ani prokázáno, že při posuzování důkazu poskytnutého M. v rámci trestního řízení proti stěžovateli byla věnována zvláštní pozornost skutečnosti, že tento důkaz pochází od svědka, který se sám podílel na spáchání předmětného trestného činu. Naopak, spíše se zdá, že tento důkaz byl přezkoumán a posouzen vnitrostátními soudy jako jakýkoliv jiný důkaz.

69. V tomto ohledu Soud poznamenává, že intenzita přezkumu vyžadovaného ve vztahu k důkazu poskytnutému spolupachatelem je přímo úměrná významu výhody, kterou tento spolupachatel získal výměnou za důkaz, který poskytne (viz Erdem proti Německu, č. 38321/97, rozhodnutí ze dne

9.12.1999). V posuzovaném případě výhoda, kterou M. získal, přesáhla snížení trestu anebo finanční výhodu, jelikož prakticky představovala beztrestnost za zločin vraždy.

70. Pokud jde o soudní přezkum okolností týkajících se dohody M. se státním zastupitelstvím a všech výhod z ní plynoucích v trestním řízení proti stěžovateli, jak bylo uvedeno výše, přezkum ze strany odvolacího soudu nebyl dostačující (na rozdíl od Habran a Dalem, cit. výše, § 113 a 115), přičemž vyšší soudy opomněly reagovat na tento argument stěžovatele. Kromě toho nutno poznamenat, že všechna rozhodnutí týkající se trestního stíhání M. byly přijaty výlučně v rámci pravomoci státního zastupitelství bez jakékoliv soudní kontroly.

71. S ohledem na význam důkazu M. v trestním řízení proti stěžovateli Soud konstatuje, že na základě specifických okolností tohoto případu, nebylo použití tohoto důkazu doprovázeno přiměřenými zárukami, kterými by byla zaručena celková spravedlnost (na rozdíl od Habran a Dalem, cit. výše, § 117)

3. Celkový závěr

72. Soud dospěl k závěru, že trestní řízení proti stěžovatelovi nesplnilo záruky na spravedlivý proces podle čl. 6 Úmluvy.

V důsledku toho došlo k porušení čl. 6 úmluvy.

VÝROK

Z těchto důvodů Soud jednomyslně

1. *Deklaruje* stížnost týkající se údajného porušení práva na spravedlivý proces za přijatelnou a zbytek stížnosti za nepřijatelnou;

2. *Prohlašuje*, že došlo k porušení čl. 6 Úmluvy;

(Zpracovali JUDr. Antonín Draštík a JUDr. Adrian Matúš)